

המעבדה לחדשנות וקיימות עירונית סמינר מ.א.

"אתגרים והזדמנויות לקיימות עירונית"

ד"ר אורלי רונן

סמ' ב, תשפ"ב,

שעת קבלה: לפי תיאום מראש

טלפון: 050-7470077

דואל: orlironen@gmail.com

1. מסגרת:

המעבדה לחדשנות וקיימות עירונית היא שיתוף פעולה חדש בין ביי"ס פורטר ועיריית תל אביב יפו. המעבדה תהווה מסגרת לקידום מחקרים בנושאים הקשורים לקיימות בעיר בכלל ובתל אביב יפו והמטרופולין בפרט. רשימת נושאי המחקר נבנית יחד עם אנשי מקצוע ומדיניות בעירייה, בפורום ה-15 ובארגונים העוסקים בקידום נושאי סביבה חברה וכלכלה במרחב העירוני. מסגרת המעבדה כוללת סמינר מחקרי בהיקף של 4 ש"ס שבמהלכו מפתחים התלמידים פרויקטים אישיים או בצוותים שבאים לידי ביטוי בנייר עמדה ועבודה סמינריונית.

2. דרישות קדם: קורס מבוא לקיימות עירונית או כל קורס אחר בתחום

3. מטרת ונושא הסמינר:

העיר ההופכת, בחצי הראשון של האלף השלישי, לבית היוצר של הקיימות וההזדמנות לחיים הראויים. יחד עם זאת, הערים שלנו הן עדיין, מאוד תאווטניות, הן בולעות משאבים, מיצרות עבודה שירותים ואיכות חיים ופולטות אין סוף פסולות וזבל. כבר לפני כחצי מאה זיהה לואיס ממפורד (מבכירי הסוציולוגים של העיר) את הדפוס המטריד של ההתפתחות העירונית, ממרכזים תוססים ויצירתיים, מקור ליצירה תרבותית ורוחנית, הפכו הערים לכלי שרת לפעולות כלכלית ושינוע משאבים. היכולת המכנית שלנו הקדימה וחרגה מעבר להתפתחות החברתית שלנו והתוצאה היא ערים חסרות נשמה, חסרות טבע, ואור, האזרח העירוני נעלם בהן .... המרחב המטרופוליני של גוש דן הוא ללא ספק ערש העירוניות בישראל, הן בהיבט של אתגרים והן בהיבט של הזדמנויות. בסמינר, נחקור את המרחב מתוך משקפיים של קיימות מתהווה, שבוחנת את העיר כמרחב יצרני אקולוגי, זירה דמוקרטית ואזרחית, קהילה רב גונית ורב תרבותית ורשת טכנולוגית וכלכלית. עבודות החקר יתקיימו בשיתוף פעולה עם עיריית תל אביב-יפו וגורמים נוספים במרחב המטרופוליני.

4. נושאי מחקר על שולחן המעבדה:

העיר כמרכז חדשנות לקיימות - ערי הים התיכון מתמודדות עם יותר ויותר אתגרים; משבר האקלים, עומסי תחבורה, הגירה, פערים חברתיים, והתיישנות תשתיות. בסביבה כזו, נדרשות שותפויות חדשות בין כלל השחקנים, שותפויות שיובלו על ידי הרשויות המקומיות עצמן. ערים נדרשות לזהות ולהגדיר אתגרים כדי לקדם קיימות וחדשנות ולחזק את הרשויות והעסקים.

במסגרת הסמינר נחקור ונאפיין את הצרכים והאתגרים של רשויות מקומיות במטרה לפתח את המתאם בינן לבין מיזמים חדשניים שיכולים לתת מענה. נבחן פלטפורמות לקידום חדשנות ורכש ירוק ברשויות המקומיות, תוך פיתוח ושיתוף ידע.

קיימות בפתח הבית והשכונה - שכונות מקיימות הן שכונות ש"טוב לחיות בהן", לצעירים, לילדים, לקשישים, לאימהות חד הוריות, לעובדים זרים, לדתיים ולמשפחות מבוססות, לכולנו. לא מעט מדינות בעולם כבר זיהו את קנה המידה השכונתי והקהילתי כצומת לשינוי, בבריטניה קיים משרד לקהילות ושלטון מקומי, שהגדיר קהילות או שכונות מקיימות כ-"מקומות בהם אנשים ירצו לחיות, ולעבוד, היום ובעתיד".

בשכונות מקיימות, ההון הקהילתי תומך בהון הסביבתי ויחד הם מייצרים הון כלכלי לרווחת התושבים. הטבע הוא חלק מהמארג השכונתי, לצדו של המרכז המסחרי, של מקומות התעסוקה וערוצי התחבורה. שכונה מקיימת מאפשרת לתושביה לנהל אורח חיים בריא ומקיים; להתנייד בקלות ובנוחות לבית הספר, למקום העבודה, למרכז התרבותי והקהילתי, להכיר את הטבע ולהינות ממנו, לתרום לשמירה על הסביבה על ידי הפרדת פסולת, שימור מים וחסכון באנרגיה.

שגשוג מופחת פליטות – לפני שנתיים הכריזה העיר ניו יורק ומדינת ניו יורק על "עסקה ירוקה חדשה" ולמעשה מיסגרה את האסטרטגיה להתמודדות עם שינויי האקלים כתכנית צמיחה עירונית. הרעיון המקורי ל"עסקה ירוקה חדשה", התפתח בארה"ב ובריטניה בסוף העשור האחרון מתוך המסגרת שפותחה בשנות העשרים על ידי הנשיא רוזולט להתמודד עם המשבר הכלכלי. אירופה השיקה את התכנית הירוקה שלה ב-2018, ברוח דומה וחברי הקונגרס קורטז ומרקי הציגו את תכנית העסקה הירוקה לארה"ב. הרעיון אומץ דווקא על ידי ערים, בהנהגת ראש עיריית לוס אנג'לס בועדית ראשי הערים של ה-C 40 ב-2019, כדוגמת תכנית הקיימות והאקלים של לוס אנג'לס שגובשה כ"עסקה חדשה ירוקה".
נבחן את התכניות הקיימות, את המשמעות של משק דל פחמן משגשג ומחשבוני פליטות עירוניים ותכניות צימצום.

5. אופן הלימוד

הוראה פרונטאלית, מחקר שטח, עבודה בקבוצות למידה, התנסות בשיטות מחקר אכותניות, דיון קבוצתי וקריאה מודרכת. הקורס יכלול מפגשים בני 4 שעות אקדמיות כ"א, עבודת שטח וסיורי מעבדה. התלמידים ידרשו לקרוא חומר אקדמי רלוונטי.

6. מחקרי שדה

במהלך הסמסטר נבצע שני מחקרי שטח. משתתפי הסמינר יעסקו בפועל באיסוף וניתוח הנתונים וגיבוש המסקנות. העבודה תלווה בהכנה נושאת שתתבצע בקבוצות למידה ותוצג לכיתה.

7. סיורים

במהלך הקורס נבצע שני סיורים להעמקת ההכרות עם הפעילות בשטח, בכפוף להנחיות הקורונה.

8. ביבליוגרפיה:

מתעדכנת באתר הסמינר

9. תכנית הלימודים:

מפגש	נושא
23.2 1	הצגת הסמינר – מחקר, דרישות וסיורים הצגות עבודות סמינריוניות מסמינר, 2021
2.3 2	מגמות בעירוניות – מקומיות גלובלית, הצגות עבודות סמינריוניות מסמינר, 2021
9.3 3	סיור/כנס בחריש – קיימות עירונית
16.3 4	שיטות מחקר איכותניות – הצגת משימת מחקר I והצגת מאמרים I ערים כמרכזי חדשנות
23.3 5	ניתוח חדשנות ירוקה
30.3 7	סיכום חדשנות + מבוא לשכונות מקיימות + הצגת מאמר II
7.4 8	זמן מחקר
27.4 9	המשך מאמרים - הצגת הצעה לעבודה הסמינריונית + ניתוח 300 מטר
11.5 10	סיור שכונות
18.5 12	סיכום שכונות
25.5 13	הכרות עם הגרין ניו דיל העירוני – הצגת מאמרים III
1.6 14	סדנת תכנון צמיחה ושגשוג במשק מופחת פחמן
8.6 15	הצגות בכיתה: שדה המחקר והכיוון המחקרי, הרקע התיאורטי, שאלת המחקר, שיטה וממצאים ראשוניים.